

หัวข้อ	มาฆคติกการปกครองของรัฐไทยในรูปแบบพุทธศาสนา ผ่านแบบเรียนไทย
ผู้เขียน	นางสาว เพราปานเดือน วิทยากรณ์
ปริญญา	ศิลปบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. ทศนัย เศรษฐสุศรี

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเล่มนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างรัฐไทย และองค์กร
พระพุทธศาสนา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมไทย ศึกษาชุดมาฆคติกและภาพแทนต่างๆ
ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อวรรณกรรมอย่างแบบเรียนไทยในหมวดสังคมศึกษาฯ โดยมุ่งเน้นไปที่สองวิชาคือ วิชา
หน้าที่พลเมือง และวิชาประวัติศาสตร์ไทย เพื่อที่จะเข้าใจการรูปแบบการทำงานของรัฐผ่านการ
ควบคุมและครอบงำจากนโยบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และความเคยชินของประชาชนใน
ปรากฏการณ์ การเรียกร้องให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ

จากการศึกษาได้ข้อค้นพบว่า แบบเรียนไทยไม่ใช่แค่สื่อวรรณกรรมที่มุ่งเน้นให้ความรู้ในเชิง
ข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือของการควบคุมของรัฐ มีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมเกี่ยว
กับมาฆคติกในชุดต่างๆ ที่ทำให้ทุกคนได้เรียนรู้ถึงรากฐานความเป็นไทย ที่อยู่บนโครงสร้างหลักคือ
สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสถาบันศาสนาก็คือพระพุทธศาสนา ซึ่ง
ในสังคมไทยมีโครงสร้างเช่นนี้เป็นระยะเวลานานตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้เน้นไปที่แบบ
เรียนที่เป็นหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 เพราะนอกจากเป็นแบบเรียนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันแล้ว ในปี
พ.ศ. 2551 นั้นยังเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ประชาชนแบ่งออกเป็นสองฝ่าย และมีความ
แตกแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งรัฐมองว่าเป็นปัญหาในการปกครองและส่งผลกระทบต่อจนถึงปัจจุบัน
โดยในงานวิจัยยังมีข้อสันนิษฐานต่อว่า อาจจะเป็นเพราะรัฐอ่อนแอลงจึงต้องพึ่งพระพุทธศาสนาเข้ามา
เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการปกครอง หรือไม่ก็พระพุทธศาสนาของไทยที่อ่อนแอลงจึงต้องพึ่งการ
รองรับของรัฐ ซึ่งในปัจจุบันเกิดการตีความศาสนาในหลากหลายรูปแบบ และก่อให้เกิดพิธีกรรมทาง
ศาสนาที่แปลกตาและยังไม่มีเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

ในชุดมาฆคติกที่ปรากฏในแบบเรียนนั้น มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์และ
พระพุทธศาสนาซึ่งสถาบันกษัตริย์ถูกยกให้เป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ในสังคมไทย

เนื่องด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงคุณูปการของกษัตริย์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการรับ
นับถือพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์ด้วย และอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อศิลป
วัฒนธรรมไทย อย่างเช่น ในวัฒนธรรมไทยทั่วทุกภูมิภาคถึงแม้ว่าจะมีวิถีชีวิตที่ต่างกัน แต่วิถีชีวิตเหล่านั้นก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเป็นไทยที่เชื่อว่าเป็นเมืองแห่งพุทธเหมือนกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เราไม่
สามารถแยกพระพุทธศาสนาและสังคมไทยให้ขาดออกจากกันได้ และเป็นเหตุผลสนับสนุนสำคัญที่
ทำให้รัฐไทยกลายเป็นรัฐศาสนามีความเป็นไปได้

สาขาวิชาสื่อ ศิลปะ และการออกแบบสื่อ
คณะวารสารศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่